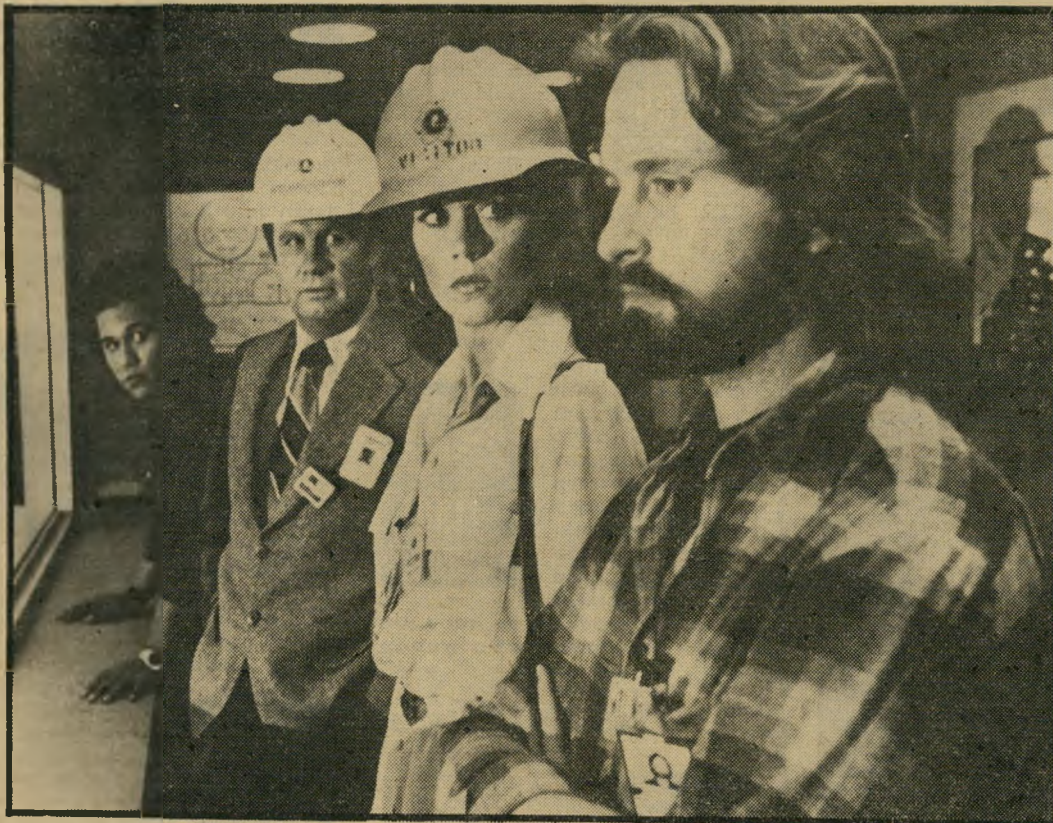

חייה ומותה של קארן סילקווד

ג'יין פונדה ב"תיסמונת סין"

חייה ומותה של קארן סילקווד סבבו סביב הכוח הנוראי מכולם, הכוח הגרעיני. הצעירה הנאה, טכנאית גרעין במיקצועה, נחשפה לקרינת פלוטוניום במשך זמן רב לפני מותה, אך סיבת המוות לא הייתה מחלת הסרטן. קארן מתה בשיאו של מאבק, שאותו ניהלה ב-אינטסיביות נגד תחנת-הכוח הגרעיני שבו עבדה. במשך ארבע שנים טיפלה קארן בחומר רדיו-אקטיבי במפעלי קרמיקי שבאוקלהומה, מיפעל שהוא חלק מאימפריות עסקי הכוח הגרעיני של הסנטור הדמוקרטי רב ההשפעה והמון, רוברט קר. ימים ספורים לפני שפרשת מאבקה וגילויה עמדו לחולל שערוריה, היא נהרגה באופן מיסתורי. היום, אחרי האסון הגרעיני במדינת פנסילבניה והדה העצום שעורר הסרט "הסינדרום הסיני" המתאר כימעט אסון גרעיני, יש הבוהנים מחדש את פרשת מותה של האשה, שהייתה אחת החלוצות במילחמה העממית המתנהלת נגד השימוש בכוח הגרעיני.

דני שיהאן, חבר בקבוצת עורכי-דין צעירים מאוק-להומה, המנהלת חקירה עצמאית סביב פרשת סילקווד, משוכנע שקארן סילקווד נרצחה. היא הייתה קורבן המילחמה העממית הנ"ל.

במשך שלוש שנים ביצעה הקבוצה חקירה יסודית, לשיחזור מאבקה של קארן. מסתבר כי במשך שנות עבודתה בתחנת-הכוח הגרעיני טענה קארן כי החברה מעסיקה עובדים בלתי-מונחים. היא מתחה נגד מה שנראה בעיניה כאמצעי-ביטחון בלתי-מספקים בטיפול בחומר הרדיו-אקטיבי, הן מבחינת הקרינה והן מבחינת סיכול אפשריות הגניבה.

הטכנאית הנמרצת טענה, כי עובדים נחשפים לקרינה רדיו-אקטיבית במיפעל כימעט מדי יום, ומאוחר

מתורגמת מייד לרווח או הפסד של דולרים, אין בגי-לווי של שיהאן אירוניה גדולה מדי. בשם בני משפחתה של קארן הגיש שיהאן לפני שנתיים תביעה נגד מיפעלי קרמיקי, בהאשמה של רש-לנות שגרמה לחשיפת קארן סילקווד לקרינה, קשירת קשר לפניעה בזכויות האזרח שלה, וקשירת קשר לטיש-טוש ולהסתרת העובדות בפרשה. תחנת-הכוח הגרעיני שבו עבדה קארן נסגרה ב-נתיים, וסיבות הסגירה מוצעות למדי. הסיכויים לחשי-פת האמת בבית-המישפט נראים קלושים, בהתחשב בעוצמה הפוליטית-אטומית שמנגד. אך שיהאן נחוש בהחלטות לחשוף את האמת בפרשת מאבקה של קארן סילקווד.

בישיבה הראשונה של בית-המישפט בווינגטון, בחודש ספטמבר שעבר, התרחשו מאורעות מוזרים. חלק ניכר מעדי-המפתח, שדרשו מייצגי משפחת סילקווד להביא לבית-המישפט, לא התייצבו מסיבות מיסתוריות. יש יותר מדי רוחות-רפאים בפרשה זו, אמר השופט פרנק טייס. "או שאגרום להם לבוא אל המנו-חה הסופית, או שהם יקומו לתחייה ויתחילו ללכת." בשבועות האחרונים התחדש המישפט בווינגטון, והשילוב של האסון הגרעיני בפנסילבניה וסרט האימה "תיסמונת סין", ש"ניבא" באופן מפחיד את האסון, שבועות ספורים לפני שהתרחש, מקנים לתביעה אור מחודש.

בעדותו של ג'יימס נוואל, עובד המיפעל, שהיה שותף לחקירתה ומאבקה של סילקווד, הוא טוען כי מהמיס-על נעלמו 17 ק"ג פלוטוניום, כמות שדי בה כדי לייצר שני כלי-נשק גרעיניים. חקירת הוועדה לאנרגיה אטו-מית במיפעל העלתה כי אין הסבר להיעלמותם של 8 ק"ג פלוטוניום, ומיפעלי קרמיקי עצמם מודים כי 23.9 ק"ג (כ-12 ק"ג) פלוטוניום נעלמו מהמיפעל. אך ליברות (כ-12 ק"ג) פלוטוניום נעלמו מהמיפעל. החברה טוענת, כי החומר הרדיו-אקטיבי מצוי, בצורת מישקעים, בצנרת המיפעל.

העדויות וההסברים היבשים מעוררים מחשבות וחששות: האם הכמות החסרה מצאה את דרכה למדי-נה אחרת? לידיים פרטיות? לשבילים מיסתוריים של שוק-שחור בחומר רדיו-אקטיבי? עובד אחר במיפעל, רון המוק, שהיה משגיח במיפ-על, כיום שוטר במדינת אוקלהומה, העיד שלאחר דלי-פת פלוטוניום ראה עובדים משליכים אבנים ועפר, שזוהמו על-ידי הדליפה, אל מעבר לגדר המיפעל. המישפט נמשך בימים אלה בווינגטון והעדויות מעוררות חלחלה בליבם של מאות אלפי המתנגדים לשימוש בכוח הגרעיני. בית-המישפט יחליט אם אמנם התרשל המיפעל בטיפול בחומר הגרעיני המסוכן, והאם כתוצאה מכך נחשפה קארן סילקווד לקרינה, שהיוותה את נקודת הפתיחה למאבקה ואף גרמה למותה. אולם יש פרט אחד שבית-המישפט לא יחשוף, ככל הנראה, וזוהי השאלה העיקרית בפרשה: האם נירצחה קארן סילקווד? ואם כן, האם היה לרציחתה קשר ישיר למאבקה נגד "הדולר הגרעיני"?

משה מאור, קליפורניה, ארה"ב

בווינגטון הברה, ושטחה בפניהם את גילויה ותלו-נותיה. לתדהמתה, נאמר לה כי הוועדה לא תמליץ על חקירה במיפעל, אלא אם כן תספק להם קארן עדו-יות מוצקות לטענותיה.

בעוד שעובדי המיפעל מלגלים על הדלפת האזהרות על "ביקורת-מתע" של הוועדה במיפעל, המרמזת בבי-רוור על השפעתו של הסנטור בעל המיפעל בווינגטון, קיבלה קארן סילקווד הוכחות מוצקות לטענותיה, הו-כחות אכזריות.

גופה נחשף שוב לקרינה רדיו-אקטיבית — הפעם באופן שיטתי.

שלוש פעמים במשך חודש נובמבר 1974 סגה קארן סילקווד קרינת פלוטוניום, ונאלצה לעבור על בשרה את הגיהנום של טיפול החיטוי.

במשך הזמן שעבר מאז פנישתה עם הוועדה, נחו-שה בהחלטתה להוכיח את טענותיה, אספה קארן, בדרכים משלה, מיסמכים ועדויות. בשיחה נוקבת עם נציגי החברה וועד טכנאי האטום במיפעל, לא הס-תירה קארן כי מה שגילתה גם לה להתקשר במהי-רות עם דיוויד ברנהאם, כתב של ה"ניו-יורק טיימס", והשניים נידברו להיפגש למחרת היום, ב-13 בנובמבר 1974.

הפגישה לא יצאה לפועל. בדרכה לפגישה, ונהגת את מכונית ה"הונדה" שלה, כשעימה ערימת מיס-מכים, פגשה קארן סילקווד את מותה, פגישה ששוח-זה חלקית בסרט "הסינדרום הסיני".

חקירת המוות הוכיחה, כי תוך כדי נסיעה נדחפה מכוניתה של קארן מאחור על-ידי מכונית אחרת, ומכונית ה"הונדה" הקטנה נמחצה לתוך קיר בטון בשו-ל הדרך.

קארן סילקווד, אם לשלושה ילדים, נהרגה במקום. הנהג הרצחני נעלם כאילו בלעה אותו האדמה ועיק-בותיו לא נתגלו עד היום. יחד עימו נעלמו גם המיס-מכים שהיו במכוניתה של קארן, ביניהם צילומי רנטגן, שלדברי קארן סיפקו הוכחה מוצקת לטענותה על דליפת חומר רדיו-אקטיבי ממערכת הצינורות של ה-מיפעל.

מילבד שיחזור התקופה שלפני מותה של קארן סילקווד, גילה צוות החוקרים כי מן הרגע שבו החלה קארן "לעשות גלים", אורגן במהירות קשר משותף של אנשי-הביטחון של החברה, המישרה המקומית, סוכ-ני האפי-בי-איי והסי-איי-איי, שנועד לעקוב אחריה.

"תוך כדי החקירה בפרשת סילקווד", מספר שיהאן, "חשפנו רשת-צללים עצומה של סוכנויות ממשלתיות, שתפקידן לאגור אינפורמציה על הפעילים נגד השי-מוש בכוח הגרעיני." בידי שיהאן שפע של אינפור-מציה, שאותה הגיש לבית-המישפט. "גופים אלה", הוא טוען, "מקבלים את תקציבם מהמימשל, במסווה של לחימה בטוריות, שהיתה פופולרית בתחילת שנות השבעים, וכעת משתמשים בשם זה כדי לרגל ולהילחם במתנגדים לכוח הגרעיני."

במדינה שבה אילי המון הם גם בעלי מירב ההש-פעה הפוליטית, במדינה שבה כל החלטה פוליטית

קארן סילקווד

יותר אף טענה, כי כמויות גדולות של חומר רדיו-אקטיבי נעלמות מהמיפעל באופן מיסתורי, ללא עדויות בכתב במימסמכי החברה.

מחאותיה של קארן סילקווד בפני הנהלת המיפעל היו ללא הועיל. ההנהלה התעלמה גם מפעילי ועד-העובדים, שרובם פוטרו מאוחר יותר בצורה זו או אחרת. ב-31 ביולי 1974, כאשר גילתה קארן, לתד-מתה, כי גופה נחשף לקרינת פלוטוניום, היא החלי-טה לפעול. היא פנתה לוועדה לאנרגיה אטומית (AEC), ובספטמבר 1974 נפגשה עם חברי הוועדה